



ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัย (Methodology) เรื่อง “การศึกษาสถานภาพปัจจุบันและแนวโน้มของระบบการสื่อสารข้อมูลผ่านระบบบีบีเอสในประเทศไทย” ไว้ดังนี้

เนื่องจากยังไม่มีผู้ใดเคยศึกษาเกี่ยวกับเรื่องบีบีเอสโดยตรงมาก่อน การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงเป็นโครงการนำร่อง (Pilot project) จึงใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยอาศัยกระบวนการที่เรียกว่า Snowball Sampling ซึ่งเป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่อาศัยการสอบถามหาผู้ให้ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลคนแรกไปสู่ผู้ให้ข้อมูลคนต่อ ๆ ไป ร่วมกับวิธีการวิเคราะห์และสังเกตการณ์จากการใช้งานจริงด้วยตนเอง ตลอดจนการศึกษาจากบทความในนิตยสารคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ

ในการศึกษาวิจัยได้ศึกษาสำรวจถึงประวัติความเป็นมา วิวัฒนาการในแต่ละยุคของบีบีเอสในสังคมไทย ตลอดจนการแพร่กระจายของวิธีการสื่อสารแบบนี้ และได้ศึกษาถึงสถานภาพของบีบีเอสจากมิติของผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น โดยได้ศึกษาผ่านตัวผู้ควบคุมระบบ (System Operator - Sysop) ตั้งแต่วัตถุประสงค์ในการเปิดให้บริการ รูปแบบในการให้บริการ และตัวสารที่แลกเปลี่ยนกันผ่านระบบการสื่อสารแบบนี้ ตลอดจนศึกษาผ่านตัวผู้ใช้บริการ (Users) ถึงการรับรู้ถึงการสื่อสารระบบนี้ พฤติกรรมการใช้บริการ และตัวสารที่ทำการสื่อสารกัน รวมถึงทัศนคติ และความคิดเห็นต่าง ๆ ของทั้งผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการ

### ข้อตกลงเบื้องต้น

สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดเป็นข้อตกลงในการวิจัยไว้ว่า บุคคลที่เคยใช้บริการบีบีเอสซึ่งได้ให้สัมภาษณ์ในที่นี้ อาจมีใช้บุคคลที่กำลังใช้บริการอยู่ในปัจจุบัน กล่าวคือ ผู้ให้สัมภาษณ์บางท่านอาจไม่ใช่ผู้ที่กำลังใช้บริการบีบีเอส เนื่องจากปัจจัยหลายประการ อาทิ บางท่านหันไปใช้บริการออนไลน์ประเภทอื่น เช่น อินเทอร์เน็ต ฯลฯ หรือบางท่านก็ไม่ได้ใช้บริการออนไลน์ใด ๆ เลย เนื่องจากอาชีพและหน้าที่การงานที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกัน รวมไปถึงความสนใจที่เปลี่ยนไป เป็นต้น

### ประชากรที่ใช้ศึกษา

สำหรับประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มด้วยกันคือ

1. ผู้ให้บริการ ได้แก่ ผู้ควบคุมระบบบีบีเอส (ซิสอ็อป หรือ Sysop) หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับกาให้บริการ เฉพาะศูนย์บีบีเอสที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น ซึ่งการติดต่อเข้าไปขอสัมภาษณ์ผู้ควบคุมระบบเหล่านี้ ได้ใช้วิธีติดต่อเข้าไปในศูนย์บีบีเอสแต่ละแห่งในฐานะผู้ใช้บริการคนหนึ่ง และส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เข้าไปในระบบไปยังตัวซิสอ็อปเพื่อขอความร่วมมือในการให้ข้อมูล ซึ่งซิสอ็อปทั้ง 8 ท่านก็ได้ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือเป็นอย่างดี

2. ผู้ใช้บริการบีบีเอสเฉพาะผู้ที่ใช้บริการศูนย์บีบีเอสในเขตกรุงเทพมหานคร ในการศึกษาจากตัวผู้ใช้บริการนั้น ได้ส่งแบบสอบถามไปฝากไว้ในระบบบีบีเอสโดยขอความร่วมมือจากผู้ให้บริการให้ช่วยลงประกาศแจ้งข่าวให้ผู้ติดต่อเข้าไปใช้บริการได้ทราบและขอความร่วมมือในการช่วยตอบแบบสอบถาม ซึ่งก็ได้รับร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดีจากผู้ให้บริการ จำนวนทั้งสิ้น 15 ราย

### การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้คือ

1. แหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร ได้มาจากหนังสือต่าง ๆ ที่กล่าวถึงเรื่องของการสื่อสารข้อมูลผ่านคอมพิวเตอร์ โดยสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1.1 ประเภทวารสาร นิตยสาร

- 1.1.1) นิตยสารบิซิเนส คอมพิวเตอร์ แมกะซีน
- 1.1.2) นิตยสารคอมพิวเตอร์ รีวิว
- 1.1.3) นิตยสารคอมพิวเตอร์ ทูเดย์
- 1.1.4) นิตยสารไมโครคอมพิวเตอร์
- 1.1.5) นิตยสารบิซิเนส ยูสเซอร์

1.2 ประเภทหนังสือเล่ม

- 1.2.1) โมเด็ม แนะนำโมเด็มและคู่มือการใช้งาน โดย สุพจน์ ปุณณชัยยะ ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 4 (ฉบับปรับปรุงแก้ไข)
- 1.2.2) 30 ปีองค์การโทรศัพท์ โดยองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย
- 1.2.3) 39 ปีองค์การโทรศัพท์ โดยองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย
- 1.2.4) BBS Secrets โดย Ray Werner (1995)
- 1.2.5) The Passing of Modernity : Communication and the Transformation of Society โดย Hamid Mowlana & Laurie J.Wilson

2. แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล ผู้วิจัยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 กลุ่มคือ

2.1 กลุ่มผู้ให้บริการ แบ่งออกเป็น

- 2.1.1) กลุ่มผู้ให้บริการแบบไม่หวังผลกำไร (non-commercial BBS) มีผู้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามดังนี้

ชื่อศูนย์บีบีเอส	ชื่อผู้ควบคุมระบบที่ให้สัมภาษณ์ และตอบแบบสอบถาม
1. บีวี บีบีเอส (B.V.BBS)	คุณศิริชัย พุ่มพวง บริษัท ไทยฟาร์มมิ่ง จำกัด
2. เดต้าเวย์ บีบีเอส (DATAWAY BBS)	คุณสมบุรณ์ จรูญธรรมบุญ ผู้จัดการฝ่ายสนับสนุนด้านเทคนิค บริษัท เดต้าเอ็กซ์เพรส จำกัด

ชื่อศูนย์บีบีเอส	ชื่อผู้ควบคุมระบบที่ให้สัมภาษณ์ และตอบแบบสอบถาม
3. บั๊ก 3 (BUG III)	คุณนิกร วีระวัฒนาเดช กรรมการผู้จัดการ บริษัท เอ ซี แอนด์ ซี คอนซัลแตนท์ จำกัด และ คุณฉัตรระวดี คอมนันท์ รองประธานกรรมการ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์เอกรณกิจ (มหาชน) จำกัด
4. เอกปัญญา บีบีเอส (Eka-Panya BBS)	คุณอรุณภรณ์ ศรีณรงค์ ผู้จัดการฝ่ายวิศวกรรมระบบ บริษัท เอกปัญญา จำกัด
5. เพนตาคอม (Pentacomm BBS)	คุณชวลิต ลิมปีโสวรรณ สำนักข่าวบิสนิวส์
6. โพสต์ เดต้าเบส (Post Database)	คุณ Neshan Dias ผู้ช่วยบรรณาธิการหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ เซ็คชั่นโพสต์เดต้าเบส
7. เทอร์โบ บีบีเอส (TurBo BBS)	คุณนัฐวุธ พุ่มพวง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)

2.1.2) กลุ่มผู้ให้บริการที่เป็นองค์กรธุรกิจ (Business Organization BBS) มีผู้ให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ดังนี้คือ

ชื่อศูนย์บีบีเอส	ชื่อผู้ควบคุมระบบที่ให้สัมภาษณ์ และตอบแบบสอบถาม
1. บีทีพี บีบีเอส (BTP BBS)	คุณสุชาติ งามปลั่ง ผู้จัดการฝ่ายปฏิบัติการ และคุณเฉลิมพล เกษา ผู้ประสานงานฝ่ายปฏิบัติการ บริษัท Bangkok Trade Point จำกัด

ถึงแม้ว่า ในเขตกรุงเทพมหานครจะมีศูนย์บีบีเอสอยู่มากมาย แต่เนื่องจากบีบีเอส เป็นสื่อที่เปิดให้บริการด้วยความสมัครใจและความเต็มใจของผู้ให้บริการ ซึ่งบางแห่งก็จะเปิดให้บริการโดยไม่มีเวลาแน่นอน และถึงแม้ว่าบีบีเอสบางแห่งจะเปิดให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง แต่เรื่องของจำนวนคู่สายโทรศัพท์ของศูนย์บีบีเอสโดยส่วนใหญ่ซึ่งมีเพียงคู่สายเดียว ทำให้เป็นอุปสรรคสำคัญในการติดต่อเข้าไปเช่นกัน ดังนั้น จึงไม่สามารถติดต่อผู้ให้บริการรายอื่น ๆ เพื่อขอสัมภาษณ์ หรือส่งแบบสอบถามให้ตอบคำถามได้ แม้จะพยายามติดต่อแต่ละรายเป็นเวลาค่อย

เนื่องกันถึง 6 เดือนแล้วก็ตาม เป็นผลให้จำนวนผู้ให้บริการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนน้อย  
อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างที่เลือกมานี้ก็เป็นกลุ่มตัวอย่างที่สามารถเป็นตัวแทนของประชากร  
ทั้งหมดได้

2.2 กลุ่มผู้ใช้บริการ มีผู้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม  
ทั้งสิ้น 15 ท่าน ในจำนวน 15 ท่านนี้ มีอยู่ 6 ท่านที่ไม่ยินดีให้เปิดเผยชื่อ ดังนั้น จึงมีส่วนที่  
ยินดีให้เปิดเผยชื่อเพียง 9 ท่านเท่านั้น คือ

1. คุณเจริญ เต๋นวรลักษณ์
2. คุณณัฐพงษ์ พรคงเจริญ
3. คุณอานนท์ ยิ้มแก้ว
4. คุณหิรัญ พุ่มพวง
5. คุณนัฐวุธ พุ่มพวง
6. คุณเชิดชัย ชูบุญราษฎร์
7. คุณปิยะ ตั้งสิทธิชัย
8. คุณศิลป์ เพลงจันทร์
9. คุณวรพจน์ หิรัญประดิษฐกุล

3. เป็นผู้สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (observer as participant) ในการวิจัย  
ครั้งนี้ ได้ใช้วิธีการสังเกตการณ์จากการเข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะผู้ใช้บริการบีบีเอสด้วย เพื่อให้  
ได้เข้าใจถึงระบบการให้บริการ การใช้บริการ และกระบวนการต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี อันเป็น  
ประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูล

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ก็คือ แบบ  
สอบถาม ตามลักษณะของผู้ให้สัมภาษณ์ดังนี้

1. แบบสอบถามสำหรับผู้ควบคุมระบบบีบีเอส (Sysop)
2. แบบสอบถามสำหรับผู้ใช้บริการทั่วไป (Users)

แบบสอบถามดังกล่าวนี้ ส่วนหนึ่งได้ส่งผ่านไปทางบีบีเอส เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์ ไม่สะดวกที่จะให้ไปพบ อีกประการหนึ่ง ผู้ให้สัมภาษณ์ในส่วนของผู้ใช้บริการนั้น เป็นกลุ่มผู้ให้ สัมภาษณ์ที่ไม่รู้จักมาก่อน แต่ได้อาศัยวิธีการติดต่อผ่านทางผู้ให้บริการ โดยการส่งจดหมาย อิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้ผู้ให้บริการลงประกาศแจ้งความขอความร่วมมือจากผู้ให้บริการในแต่ละ ศูนย์ ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากทุกศูนย์ แต่บางแห่งก็ไม่มีผู้ใช้บริการคนใดตอบ แบบสอบถามให้เลย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2538 จนถึง 31 ธันวาคม 2538 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 1 ปี โดยเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งจากการสัมภาษณ์ และการส่งแบบสอบถามไปทางบีบีเอส

#### การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ แล้ว ได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ในการศึกษาถึงวิวัฒนาการ และการแพร่กระจายของการสื่อสารผ่านบีบีเอสนั้น ใช้วิธีสืบค้นข้อมูลจากเอกสารส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งได้จากผู้ก่อตั้งบีบีเอสแห่งแรกในประเทศไทย (BUG Board) ผู้ควบคุมระบบบีบีเอส (Sysop) เมื่อได้ข้อมูลมาจากทั้งสองแหล่งแล้ว จึง ได้นำมาสรุปเรียบเรียงใหม่และนำเสนอแบบพรรณนา

2. ในการศึกษาถึงสถานภาพปัจจุบันของบีบีเอส จากมิติของผู้ให้บริการและผู้ใช้ บริการ ตลอดจนแนวโน้มทิศทางของบีบีเอสในอนาคตนั้น ได้ใช้ข้อมูลจากการให้สัมภาษณ์และ การตอบแบบสอบถามของผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการมาเป็นเนื้อหาหลักในการวิเคราะห์ร่วมกับ ประสพการณ์ตรงของผู้วิจัยในฐานะผู้ใช้บริการคนหนึ่ง ประกอบกับการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ แล้วจึงสรุปเรียบเรียงแบบพรรณนา

### การนำเสนอข้อมูล

ในการเสนอข้อมูลจากการศึกษาวิจัยทั้งหมดนี้ ใช้วิธีนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนา  
โดยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์และสรุปเป็นที่เรียบร้อยแล้วมานำเสนอ



ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย